

Kozák Csaba

A szóképeken túl

Sebestyén Zoltán kiállítása

MAMŰ Galéria,
2021. III. 19. – IV. 9.

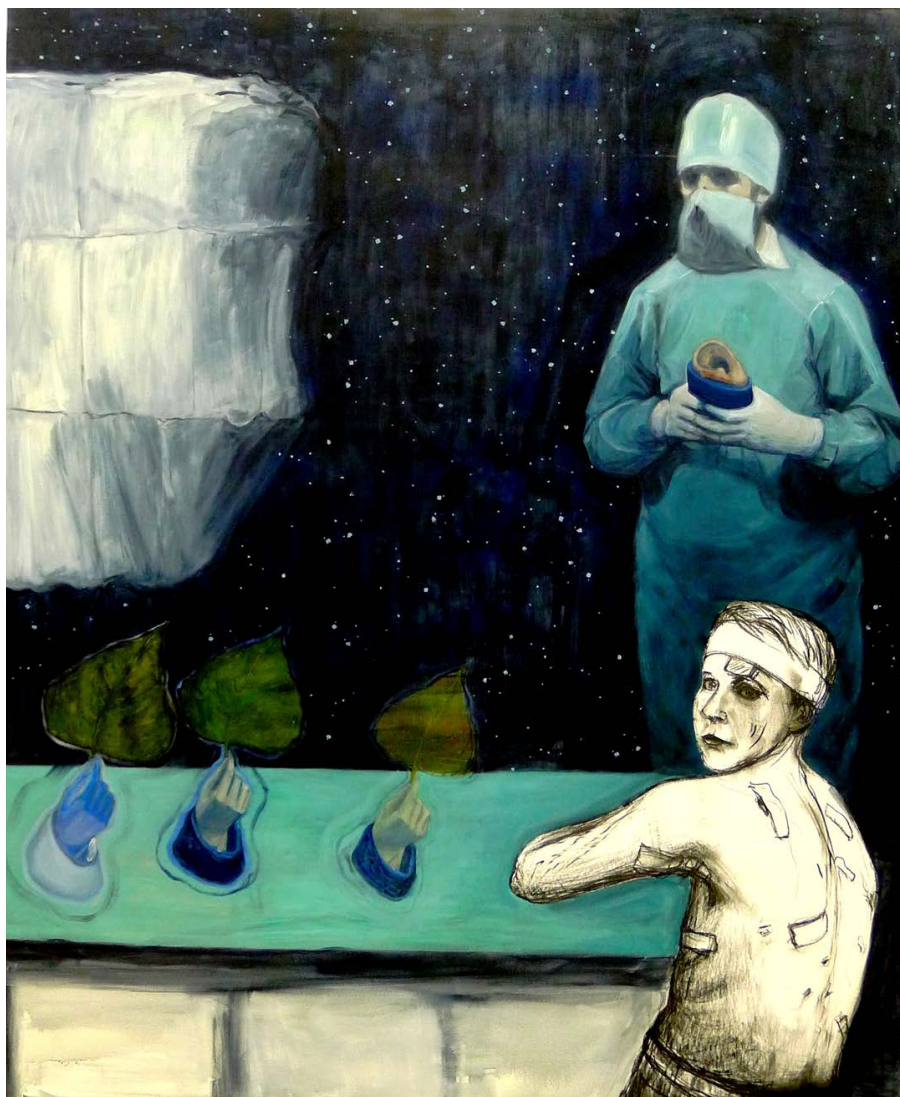
A Munkácsy-díjas festőművész életmű-kiállítását három évvel ezelőtt rendezték a Szolnoki Galériában. Az akkori anyag közel ötven művet vonultatott fel, míg a jelen tárlaton csupán kilenc tábla szerepel. Az erzsébetvárosi pincegaléria szikrázóan fehérre meszelt téglafalán friss, 2020-2021-ben készült, nagy méretű olaj-vászon festmények láthatók.

Kiállításának címe *Kettős metafora*, ami tovább árnyalja a művész szóképeit. Munkái szándékosan sejtelmes

címadásakor is így jár el, hiszen azok inkább belső monológok első szavai, mintsem irányadó leírások. Az utánuk kitett három pont jelzi a történet narratíváját: a képek nézői továbbgondolhatják a festményeket, azok dekódolása a szemlélőre van bízva. A művek most is ábrázolók, mindig figurálisak. Emberalakjai ugyan valósnak tűnnek, a reáliából eredeztethetők, ám a körük telepített szövegkörnyezet már teljesen irreális, a művészi képzelet területehez tartozó. A figurák kontúrjait védő, kanyargó vonalak

SEBESTYÉN Zoltán:
Az ötödik..., 2021, olaj,
vászon, 150×170 cm
A művész jóvoltából
←

↑
SEBESTYÉN Zoltán:
Ikrek és a csend...,
2021, olaj, szén,
vászon, 190×155 cm
A művész jövőtáblát

kiemelik a megfejtésre váró emberi jelenlétet, hiszen auraiuk mintegy idézőjelbe teszik a szereplőket, megkérdőjelezzik azok funkcióját.

Vannak itt fő- és mellékszereplők. Szereplőket írok, hiszen színpadszerű a figurák pozicionálása az azonosíthatatlan, virtuális térben. Álom és valóság határán járunk, ahol bármi megtörténhet: az emlékképekből, a múlt kacatjaiból építkezve, a képzettársítások révén egy szürreális világba lépünk. Hiába, hogy minden rekvizitum, kellék, motívum a valóságból van kiemelve, azok egymás mellé rendelése már túl van a reáliston. Ebben a szövegvilágban mindegy, hogy a művész honnan veszi figuráit, motívumait. Van, hogy újságok kivágott részleteit festi meg, van, hogy egy barátja karakterét, vonásait idézi fel, megtörténik, hogy régi, családi fotóalbumokból emel ki portrékat, máskor pedig vázlattömbjében megrajzolt korábbi, egészalakos grafikáit transzponálja a képtérbe. A „horror vacui” – azaz az ürességtől, a kitöltetlen úrtól való félelem – jegyében itt is megdolgozza a vászont minden négyzetcentijét, behinti azokat kisebb motívumokkal. Lebegő tereiben az egymás mellé rendelt figurák nem igazán kommunikálnak egymással. Melankólia, lemondás és fájdalom járja át képeit. A katartikus, drámai hatást fokozandó, főleg sötét színekkel dolgozik, melyek ellentétzáraként a vásznon csak itt-ott villan ki valami vitális, melegítő árasztó felület. Pazarul festett kékjeinek számtalan árnyalatát vonultatja fel. Teszi ezt ecsettel és spray-vel, és van, ahol – a grafikai jelleget, a dokumentáló szándékot erősítő – színnel jeleníti meg fekete-fehér figuráit. Korábbi festményeiből már ismerős archetipusok tűnnek

fel: tanár és diák, mester és tanítvány, orvos és páciense, anya és gyermeke, a bölcs és a játékos. A képtérben egyaránt találunk a gyerekkort megidéző, vidámabb fragmentumokat, ám a borús jelenre utaló, a féelmetes jövőt előre vetítő szimbólumok vannak többségben.

Szemezgetek. Megpróbálom a pandémia miatt látogathatatlan-láthatatlan kiállítás pár képét leírni. Az *ötödik* című festményén bohócsipkában két figura árválkodik a sarokban. Egyikük egy ezüsttálca öt pezsgős pohárból italt kínál fel a fekete ruhás, ősz hajú férfinak, aki saját testétől leválasztott fejét nézi, amint az ott lebeg a kép magjában. A bohóc-pincér gesztusával a párhuzamos világok idősíkjai egymásba folynak a végjáték kezdetén. A *Csillagok nélkül* című képen egy törökországi utazása során fotózott kislány szerepeltet a mű központi figurájaként. Megjelenik egy árnykép a múltból, de azt a festő átértelmezi, a jelenséget drasztikusan transzformálja azáltal, hogy a játékmackót magához ölelő gyerek ingére katonai váll-lapokat fest, ahogy az őt figyelő férfi ingnyakát is militarizálja: ott is megjelenik a katonai rendfokozatot jelző paszomány. „Az égen néma csillagok” romantikáját felváltja egy vészjósló életérzés: az ég csillagai alászállnak, és egy teljesen új kontextus jegyében minősítik a szereplőket.

Az *Áll az időben* két figura polarizálódik. A havas-jegeges alpesi tájban a fehér hegyvonulat előtt egy hátizsákos gyermek (tanuló?) és egy barna kabátos, korosodó férfi (mester?) néz szembe egymással. A kislány a kezében tart egy átlátszó, üvegből-jégből formázott, csúcsával a föld felé fordított gúlát. A transzparens tárgyban vonalas virágok rajzolódnak ki, ami hasonlatos a férfi nyakán kanyargó, tetovált virágmintázathoz. A flórához való vonzódásukon túl sok közük nincs egymáshoz. Az *Ikrek és a csend* című munkán az *Ikrek* csillagképe előtt (Sebestyén mindig ezt a konstellációt festi meg) egy gumikesztyűs, zöld sebész maszkot viselő orvos áll. Kezében egy amputált kézfej, melyekből még pár darab – akár csak levadászott állati trófeák lennének – egy lapra van rögzítve. A még élő kézfejek mindegyike egy-egy zöld levelet tart ujjai között. Szénnel iderajzolt még egy levetköztetett fiút. Homlokát, arcát, hátát fehér kötözések, tapaszok borítják. A büszk egy régi kórházi emlékkép. Az ég végtelen nyugalma és a csonkolás, sebesülés fájdalma feszül egymásnak.

Az *Eleven csodálaton* három fényforrás köré fonódik a rejtélyes történet. Apró emberi koponyák világítanak a háttérben. A kép jobb szélén egy fürdőruhás nő a kezében tart egy égő gyertyát, míg az ellentétes sarokban két fiatal bámulja egy tablet sugárzó képernyőjét. Világok együttállása, ahogy a végtelen idő égboltja, a múlt gyertyafénye és a jelenkori technológia egymásra villantják fényüket. A *Bujkáló félelem* egy régi családi fotó átirata. Egy nyaralás emléke egy vattacukrot evő párral és egy fürdőruhás anyukával, amint átöleli meztelen felsőtestű gyermekét. Idill. Köröttük fekete pillangók raja száll. A fiú a fotóalbumból szénnel van megrajzolva, igazolandó, hogy egykoron ez a pillanat fekete-fehér fényképen volt dokumentálva.

Sebestyén festményein a látvány mindig és mindenütt zavarba ejtő, mivel a művész szándékosan aluldefiniálja, dezinformálja üzenetét. Úgy teremt művein feszültséget, hogy képei nehezen adják meg magukat a megszokott, habituális befogadói attitűdnek. Az alkotó semmiféle pozitív jövőképpel nem kecsegtet minket, inkább megdolgoztatja a nézőt, hogy bátran lépjen a szürreális asszociációk mezejére.